

Johan Halvorsen — a man and his violin

The influence of the theater on the life of composer, violinist and conductor Johan Halvorsen dates as far back as his youth. During his time as musical director for Norway's two most important theatrical stages he composed music for over thirty different plays. As a performer he was the guiding light for several generations of Norwegian violinists, and as a composer he was to broaden Norway's international reputation through a number of important chamber works. The unusually visual nature of his music left so strong an imprint upon his contemporaries, that he was presented with a violin of exceptional quality and value by a Russian patron. On this recording, two of Norway's foremost musicians allow us to become acquainted with Johan Halvorsen's chamber music — **on the composer's own instrument.**

— en mann og hans fiolin

Komponisten, fiolinisten og dirigenten Johan Halvorsens liv ble helt fra oppveksten preget av teateret. Som kapellmester ved Norges to ledende teaterhus kom han til å skape musikk til over tretti skuespill. Som utøver ble han en ledestjerne for flere generasjoner norske fiolinister, og som komponist av en rekke betydelige kammermusikkverker skulle han komme til å sette Norge på det internasjonale kartet. Hans usedvanlig visuelle musikk gjorde et sterkt inntrykk på samtiden, så sterkt at han fikk seg forært en fantastisk fiolin av en russisk velgjører. To av Norges ledende musikere lar oss på denne innspillingen få stifte bekjentskap med Johan Halvorsens kammermusikk — **på komponistens egen fiolin.**

2L¹⁶

7 041888 504023

Made in Norway 20©03 Lindberg Lyd AS

Johan Halvorsen

Johan Halvorsen

Suite for violin and piano in g minor

- 1 Maestoso 8:09
- 2 Melodie 3:12
- 3 Scherzo 4:17
- 4 Finale 6:22

Per Kristian Skalstad violin Tor Espen Aspaas piano

- 5 Elegie (Andante) 2:21

Suite Mosaïque for violin and piano

- 6 Intermezzo orientale 4:52
- 7 Entr'acte 4:05
- 8 Scherzino; "Spurven" (The Sparrow) 3:23
- 9 Chant de Veslemøy (Veslemøy's Song) 3:05
- 10 Fete nuptial rustique (An old-fashioned Wedding) 6:10

Norwegische Weise;

- 11 "Den gamle Fiskermandens Sang"
(The old Fisherman's Song) 2:23

Stimmungsbilder (Moods)

- 12 Praeludium 1:15
- 13 Einsamkeit (Solitude) 2:24
- 14 Ein Volkslied (A traditional song) 1:22
- 15 Geplauder (Smalltalk) 1:14
- 16 Albumblatt (Album leaf) 2:13
- 17 Abendstimmung (Evening Mood) 4:57

Financially supported
by Norsk Kulturråd

This production was
captured with microphones
handcrafted by DPA and
monitored with equipment
from ELECTROCOMPANET
and B&W

2L is the exclusive and
registered trade mark of
Lindberg Lyd AS 20©03

NOMPP0305001 [ISRC]

Worldwide distribution by
Musikkoperatørene and
www.2L.MusicOnline.no

www.2L.no

recorded at Sofienberg church May 2003 by Lindberg Lyd AS / recording producer Morten Lindberg
balance engineer Hans Peter L'Orange / piano technician Thron Irby Steinway / editing Jørn Simenstad

painting "Violinist" (20th century) by Thayart Ernesto Michehelles [© Scala Archive]
graphic design Morten Lindberg / text Wolfgang Plagge / english translation Thilo Reinhard

— a man and his violin

Just as Paris was a vital center of culture and education within the arts during the 20th century, Leipzig was a central metropolis for young European musicians throughout the 1800s. Many artists traveled there in connection with their musical studies, and a number of prominent National Romantic composers from Norway had their first encounter with European artistic traditions in this very city. Among the most notable of these were Edvard Grieg, Johan Svendsen and Johan Halvorsen. While Grieg's foremost instrument was the

piano, Svendsen and Halvorsen were eventually to play a crucial role in the development of music for string instruments in Norway. Both were superb violinists, and particularly Johan Halvorsen (1864–1935) was to influence several generations of Norwegian violinists, both through his eminent performances, as well as his great and unusual talent as a composer. Halvorsen grew up in Drammen, near Oslo, a town whose beautiful theater had been a cultural center for its inhabitants since 1870. And in fact, the theater was to have a decisive function in the life of the young musician: In 1883 he became Kapellmeister for the orchestra of

Den Nationale Scene in Bergen, and when the National Theater in Oslo opened its doors in 1899, he became that theater's first musical director ever, a position he held until his death. He will be remembered as the greatest Norwegian conductor after Johan Svendsen.

Halvorsen was an extremely avid traveler by the standards of his day, and his work as a violinist frequently brought him to faraway places. During his “violin period” between 1890 and 1900 he traveled a great deal, both at home and abroad: one year in Aberdeen, three years in Helsinki, and a number of trips to the continent resulted in valuable contacts with other artists. In Helsinki he received a recommendation by musicians with connections to St. Petersburg. He visited the city, and performed as soloist in a concert at the “Aquarium”, a cultural center designed for recreation and concert performances, financed by the prosperous Russian Grigori Aleksandrov. Halvorsen must have made a deep impression upon the city’s cultural elite, as he was presented with the gift of a violin, most likely from Aleksandrov’s collection. The instrument was a Petrus Giacomo Rogeri, made in Brescia, Italy, and in all probability dated 1699. A violin maker in Berlin, who saw the instrument in 1899, exclaimed: “...its sound is every bit as fine as the best of Stradivari’s violins.” The music on this recording is performed on Halvorsen’s Rogeri.

Even if Halvorsen’s music clearly betrays its affinity to the latter half of Norway’s National Romantic period, it also embraces far more continental elements, and a striking, languishing type of nostalgia, in all likelihood a result of the composer’s many and extensive travels abroad. The **Suite in g-minor** was written in Helsinki in 1890. It originally consisted of three movements, with the current last movement in first place. Shortly after, Halvorsen added a new and monumental opening movement that imparted a far better internal balance to the entire work. The composition as a whole has a grand character, majestic and virtuosic alike, and is fascinating in its unique use of melodic material. **Stimmungsbilder** (character pieces) originated during the same period. Here the composer is exploring small musical forms through six short, intimate and philosophical character studies — a remarkable contrast to the long lines of the g-minor suite. **Suite Mosaïque** from 1898 is just what its title suggests: a curiously pieced together mosaic of opposing moods and characters. The five movements seem to be bound together by their differences rather than their similarities — the exotic “Intermezzo orientale” is followed by “Entr’acte,” an incidental music that is in turn interrupted by the utterly Norwegian “Spurven” (the sparrow). The following movement presents one of

Halvorsen’s most famous accomplishments: “Chant de Veslemøy” (Veslemøy’s song), before the suite is concluded with “Fete Nuptial Rustique,” a real fiddle tune. “Spurven” and “Chant de Veslemøy” were incidentally inspired by Arne Garborg’s “Haugtussa,” a collection of poems about the mysterious and clairvoyant shepherdess Veslemøy. **Elegi**, from 1897, stands on its own as a melancholic piece of music, written after the success of Norske Danser and Air Norvegien. After entering upon his position as musical director for the National Theater in Oslo, Halvorsen wrote music for approximately 30 (!) plays. **Den gamle Fiskermandens Sang** (The song of the old fisherman) comes from just such a play: “Tordenskiold” (1901), by Jacob Breda Bull. In the drama the song was performed without accompaniment, but soon became so popular, that in 1913 it was published in the version for violin and piano that can be heard on this recording.

Violinist Per Kristian Skalstad and pianist Tor Espen Aspaas belong to the elite among Norway’s younger top performers. Their musical personalities are defined by flawless instrumental command, a fervent ability to communicate, and a keen interest for dif-

fering forms of musical expression and musical disciplines. Skalstad has earned a name as both violinist and conductor, and Aspaas as a pianist who is equally at home within all musical styles. Both are passionately dedicated to chamber music, and are active and regular participants in a number of chamber ensembles and festivals. Much of their time has been devoted to bringing lesser known music of high quality into the light of day, something that is exemplified by the

present CD: "We hope that this recording will contribute to an understanding of the scope and quality of Halvorsen's musical oeuvre. And it is with a sense of reverence that I here perform his music on the very instrument from which it first emerged."

Per Kristian Skaland was born in 1972 and received his degree in violin (1995) and conducting (2002) from the Norwegian Academy of Music. He is concert master of the Norwegian State Opera orchestra, and a member of the Norwegian Chamber Orchestra as well as the Oslo String Quartet. As a regular member of the Oslo String Quartet since their foundation in 1991 he has contributed to Norway's international rise as an important chamber music nation.

Tor Espen Aspaas received his soloist degree from the Norwegian Academy of Music in 1996, getting rave reviews for his debut in Oslo during the following year. He has an extensive career as soloist and chamber musician, and in 1999 he was engaged to play in the prestigious Norwegian piano recital series "Mesterpianistene". Since 2001 he has been Associate Professor at the Norwegian Academy of Music, and is artistic director for "Vinterfestspill i Bergstaden," a chamber music festival in the Norwegian city of Røros.

— en mann og hans fiolin

Slik Paris var et sentrum for kunst og kunstutdanning i det 20. århundret, var Leipzig en sentral metropol for unge musikere fra store deler av Europa opp igjennom hele 1800-tallet. En lang rekke kunstnere søkte dit i forbindelse med musikkstudier, og flere betydelige norske nasjonalromantikere fikk sitt akademiske møte med europeisk kunst-

forståelse nettopp i denne byen. Blant de fremste var Edvard Grieg, Johan Svendsen og Johan Halvorsen. Mens Grieg hadde klaveret som sitt hovedinstrument, skulle Svendsen og Halvorsen etter hvert få en avgjørende betydning for utviklingen av strykermiljøene i Norge. De var begge fremragende fiolinister, og særlig Johan Halvorsen (1864-1935) skulle komme til å påvirke flere generasjoner norske fiolinister, både gjennom sitt eminente spill og ved sin virksomhet som usedvanlig begavet komponist.

Halvorsen vokste opp i Drammen, byen med det vakre teateret som siden 1870 hadde vært sentrum for kulturell aktivitet i byen. Teatermiljøet fikk i det hele tatt stor betydning for den unge Halvorsen: I 1893 ble han kapellmester for orkesteret ved Den Nationale Scene i Bergen, og da Nationaltheatret i Oslo åpnet sine dører i 1899, tiltrådte han som dette teaterets første kapellmester, en posisjon han innehadde fram til sin død. For ettertiden framstår han som vår fremste dirigent etter Johan Svendsen.

Halvorsen var en for sin tid svært reiseglad mann; hans virksomhet som fiolinist førte ham ofte langt av sted. I sin "fiolinistperiode" fra 1890 til 1900 gjennomførte han en rekke reiser og utenlandsopphold; ett år i Aberdeen, tre år i Helsinki og noen turer til kontinentet gav verdifulle kunstneriske kontakter. I Helsinki fikk han anbefalinger fra musikere med forbindelser til St. Petersburg. Han reiste til byen og fikk være solist ved en konsert i kultursenteret "Aquarium", en rekreasjons- og konsertarena finansiert av den velstående russeren Gregori Aleksandrov. Han må ha gjort et sterkt inntrykk på det kunstinteresserte publikumet i byen, for under sitt opphold der ble han forært en fiolin, sannsynligvis fra Aleksandrovs samling. Fiolinen, en Petrus Giacomo Rogeri, er bygget i Brescia, Italia, etter alt å dømme i 1699. En fiolinmaker i Berlin fikk se instrumentet i 1899 og utbrøt: "...dens klang er fullt på høyde med de beste av Stradivaris fioliner." Musikken på denne innspillingen framføres på Halvorsens Rogeri.

Selv om Halvorsens musikk tydelig røper kulturell tilhørighet til siste halvdel av den nasjonalromantiske epoken i norsk musikkhistorie, inneholder den også langt mer kontinentale elementer og en frappe- rende, smektende nostalgi, ganske sikkert som et resultat av komponistens mange og lange utenlandsopphold. **Suite i g-moll** ble skrevet i Helsinki i 1890. Opprinnelig besto den av tre satser, med den nåværende fjerde sats først. Kort tid senere tilføyde Halvorsen en ny monumental første sats som tilførte verket en bedre indre balanse. Verket som helhet har en storslagen karakter, på samme tid både majestetisk og virtuost, og fascinerer ved en helt særegen melodiføring. **Stimmungsbilder** (stemningsbilder) ble til i samme periode. Her utforsker komponisten de små former

gjennom seks korte, intime og filosofiske karakterstudier — en slående kontrast til de store linjer i g-mollsuiten. **Suite Mosaïque** fra 1898 er nettopp det tittelen antyder: En forunderlig sammensatt mosaikk av motstridende stemninger og karakterer. De fem satsene later til å bindes sammen snarere av det som skiller dem fra hverandre enn av det de har felles — den eksotiske "Intermezzo orientale" etterfølges av en "Entr'acte", en mellomaktmusikk som selv avbrytes av den heilnorske "Spurven". Deretter følger ett av Halvorsens mest berømte blinkskudd: "Chant de Veslemøy" (Veslemøys sang) før suiteen avsluttes med "Fete Nuptial Rustique", en ekte feleslått. "Spurven" og "Chant de Veslemøy" er for øvrig inspirert av Arne Garborgs "Haugtussa", en diktsamling om den hemmelighetsfulle og synske jenta Veslemøy. **Elegi** ble komponert i 1897 og er et enkeltstående og vemodig stykke musikk, skrevet etter suksessen med Norske Danser og Air Norvegien. Etter sin tiltredelse som kapellmester ved Nationalteatret skrev Halvorsen musikk til rundt 30 (!) skuespill. **Den gamle Fiskermandens Sang** stammer nettopp fra et slikt skuespill: "Tordenskiold" (1901) av Jacob Breda Bull. I teaterstykket ble sangen sunget uakkompagnert, men den ble raskt så populær at den i 1913 ble utgitt i den her foreliggende versjon for fiolin og klaver.

Fiolinisten Per Kristian Skalstad og pianisten Tor Espen Aspaas tilhører eliten av norske yngre topp-musikere. Deres musikerpersonligheter preges av eminent instrument-beherskelse, en sterkt utviklet formidlerevne og en levende interesse for til dels meget forskjellige musikkuttrykk og musikkfaglige disipliner. Skalstad har gjort seg bemerket både som fiolinist og som dirigent, Aspaas som pianist i alle genre. De er begge gløden- de opptatt av kammermusikk og er sentralt plassert i kammerensemble og festivaler. Dessuten har de viet mye av sin tid til å bringe fram i lyset mindre kjent kvalitetsmusikk, noe den foreliggende CD'en er et glimrende eksempel på: "Det er vårt håp at denne innspillingen skal sette fokus på bredden og kvaliteten i Halvorsens produksjon. Og det er med ærefrykt jeg lydfester denne musikken med det instrument hvorfra den klang for aller første gang."

Per Kristian Skjalstad er født i 1972 og har diplomeksamen i fiolinspill (1995) og direksjon (2002) fra Norges Musikkhøgskole. Han er konsertmester i Den Norske Operas orkester, medlem av Det Norske Kammerorkester og medlem av Oslo Strykekvartett. Som fast medlem av Oslo Strykekvartett siden starten i 1991 har han vært med på å sette Norge på det internasjonale kammermusikk-kartet.

Tor Espen Aspaas mottok sitt solistdiplom fra Norges Musikkhøgskole i 1996 og debuterte i Oslo året etter med strålende kritikker. Han har en utstrakt karriere som solist og kammermusiker. Aspaas er en ettertraktet festivalartist og ble i 1999 engasjert til den prestisjetunge konsertserien "Mesterpianistene". Fra 2001 er han også å finne som førsteamanuensis ved Norges Musikkhøgskole, og han er kunstnerisk leder for kammermusikkfestivalen "Vinterfestspill i Bergstaden" på Røros.

NORSK
KULTURRÅD

Denne innspillingen er utgitt med bidrag fra Norsk Kulturråds klassikerstøtte

